

Αριθμός 152/2005

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
Α' Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αχιλλέα Ζήση, Αντιπρόεδρο Αρείου Πάγου, Σπυρίδωνα Γκιάφη, Ελευθέριο Τσακόπουλο, Γεώργιο Σαραντινό και Ευάγγελο Σταυρουλάκη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 26 Ιανουαρίου 2004, με την παρουσία και της Γραμματέως Κωνσταντίνας Ξηροτύρη, για να δικάσει μεταξύ:

Του αναιρεσιόντος:, κατοίκου, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Σωτήρη Νοτάρη, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Των αναιρεσιβλήτων: 1), κατοίκου και 2) ανώνυμης εταιρίας με την επωνυμία ".....", που εδρεύει στο και εκπροσωπείται νόμιμα. Εκπροσωπήθηκαν και οι δύο από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Νικόλαο Αγαπηνό, με δήλωση του άρθρου 242 παρ.2 ΚΠολΔ.

Η ένδικη διαφορά έχει εισαχθεί με την από 30-11-1998 αγωγή του ήδη αναιρεσιόντος που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 2929/2001 του ίδιου δικαστηρίου και 3252/2002 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζητεί ο αναιρεσιών με την από 19-9-2002 αίτησή του και τους από 23-10-2002 πρόσθετους λόγους αυτής.

Κατά τη συζήτηση της υποθέσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Ευάγγελος Σταυρουλάκης ανέγνωσε την από 23-1-2004 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της αιτήσεως και των προσθέτων λόγων αναίρεσεως.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με την οριστική του υπ' αριθ. 2929/2001 απόφαση, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών δέχθηκε εν μέρει την, από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ. 1, 3 παρ. 1α', γ' και δ', 4 παρ. 1α', 6, 29 παρ. 1, 38 παρ. 1, 4, 65 παρ. 1, 2, 4 του ν. 2121/1993 "περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα", αγωγή του κατά των και ".....". Το Εφετείο Αθηνών με την προσβαλλόμενη απόφασή του, μετά παραδοχή της κατά της πρωτόδικης απόφασης έφεσης των πρωτοδίκως ηττηθέντων (εν μέρει) εναγομένων, απέρριψε την αγωγή.

ΙΙ. Ο από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν παραβιάσθηκε από το δικαστήριο κανόνας ουσιαστικού δικαίου, ο δε από τον αριθμό 19 του ίδιου άρθρου λόγος αναίρεσης θεμελιώνεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2121/1993 "οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Με το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι "Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την

τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι το έργο, ως πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή στις αισθήσεις, προστατεύεται από τις εν λόγω και λοιπές διατάξεις του νόμου αυτού, εφόσον, ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτρας (άρθρο 2 παρ. 1), δηλαδή εφόσον είναι πρωτότυπο. Η "πρωτοτυπία", η έννοια της οποίας δεν προσδιορίζεται γενικά από το νόμο, είναι κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη, η κρίση ότι, κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο "δημιουργικού ύψους", κάποια απόσταση δηλαδή από τα ήδη γνωστά ή αυτονόητα. Όπως αναφέρθηκε, με τις διατάξεις του νόμου προστατεύονται και οι φωτογραφίες, για τις οποίες απαιτείται πρωτοτυπία, συνιστάμενη στο να είναι αυτές "προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού τους και να αντανakλά την προσωπικότητά του", με αποκλεισμό κάθε άλλου αυστηρότερου κριτηρίου (βλ. και άρθρο 6 της Οδηγίας 93/1998 της ΕΟΚ). Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε, σε σχέση με τη βασιμότητα της ένδικης αγωγής του αναιρεσειόντος, τα εξής: Περί τα τέλη Μαρτίου 1998 ο ενάγων, ο οποίος είναι επαγγελματίας φωτογράφος, συμφώνησε με τον αρχισυντάκτη του μηνιαίου περιοδικού "....." να προβεί σε φωτογράφιση του πρώτου εναγομένου εντός του εργασιακού χώρου του τελευταίου και συγκεκριμένα εντός των γραφείων του ραδιοφωνικού σταθμού ".....", ο οποίος αποτελεί ιδιοκτησία της δεύτερης των εναγομένων, προκειμένου να πλαισιωθεί με τις φωτογραφίες αυτές η συνέντευξη που θα παραχωρούσε ο πρώτος εναγόμενος στο περιοδικό και θα δημοσιευόταν στο αμέσως επόμενο τεύχος του. Πράγματι, μετά την πραγματοποίηση από τον ενάγοντα της ανατεθείσας σ' αυτόν φωτογράφισης, δημοσιεύθηκαν στο τεύχος του μηνός Απριλίου του έτους 1998 του ως άνω περιοδικού πέντε (5) φωτογραφίες, οι οποίες απεικόνιζαν τον πρώτο εναγόμενο και πλαισίωναν την συνέντευξη που παραχώρησε ο τελευταίος στο περιοδικό. Ο ενάγων, για τη φωτογράφιση αυτή και δημοσίευση των φωτογραφιών, αμείφθηκε κανονικά από την εταιρεία ".....", ιδιοκτησία της οποίας είναι, μεταξύ άλλων, και το περιοδικό ".....". Στη συνέχεια και δη περί τις αρχές Σεπτεμβρίου του 1998, κατά παράκληση του πρώτου εναγομένου, ο ενάγων απέστειλε στον τελευταίο από ένα αντίγραφο των ως άνω πέντε φωτογραφιών, προκειμένου να τις περιλάβει στο προσωπικό του αρχείο. Ακολούθως, μία από τις προαναφερόμενες φωτογραφίες και συγκεκριμένα αυτή που είχε καταχωρηθεί στη σελίδα 98 του τεύχους Απριλίου 1998 του περιοδικού ".....", δημοσιεύθηκε με τη μορφή ολοσέλιδης διαφημιστικής καταχώρησης του προαναφερθέντος ραδιοφωνικού σταθμού, ιδιοκτησίας της δεύτερης των εναγομένων, και τον οποίο διευθύνει ο πρώτος τούτων, στο τεύχος της εβδομάδας 16 έως 22 Οκτωβρίου 1998 του περιοδικού ".....", στη σελίδα 105 αυτού, 6 το με αριθμό 35 τεύχος του μηνός Νοεμβρίου 1998 του μηνιαίου περιοδικού ".....", στη σελίδα 197 αυτού και στην ετήσια έκδοση του έτους 1998 του περιοδικού ".....", στη σελίδα 298 αυτού. Οι διαφημιστικές αυτές δημοσιεύσεις έγιναν με εντολή του πρώτου εναγομένου, που ενεργούσε τόσο για τον εαυτό του, όσο και επ' ονόματι της δεύτερης εναγομένης ανώνυμης εταιρείας, ως νόμιμος εκπρόσωπος αυτής. Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι η συγκεκριμένη αυτή φωτογραφία αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημά του, προστατευόμενο ως έργο τέχνης από τον 2121/1993 και ότι οι εναγόμενοι, με τις ανωτέρω ενέργειές του, προσέβαλαν υπαίτιως την πνευματική ιδιοκτησία του, γιατί εκμεταλλεύτηκαν τη φωτογραφία αυτή χωρίς την άδειά του για διαφημιστικούς σκοπούς, αφού μάλιστα έδωσαν εντολή για τις ως άνω δημοσιεύσεις χωρίς να αναφέρεται το όνομά του ως δημιουργού και με τροποποιημένη τη φωτογραφία όσον αφορά την πρόσθεση του σήματος του ραδιοφωνικού σταθμού στο καπέλο που φορούσε ο εικονιζόμενος πρώτος εναγόμενος. Περαιτέρω, το Εφετείο έκρινε: ότι η επίμαχη φωτογραφία, στη σελίδα του τεύχους Απριλίου 1998 του περιοδικού ".....", δεν έχει πρωτότυπα στοιχεία, δεν συνιστά πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα και έργο τέχνης του ενάγοντος, προστατευόμενο από το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Ότι η συγκεκριμένη φωτογραφία, εμφανίζουσα μέρος του σώματος του πρώτου εναγομένου και μόνο, αποτελεί απλή φωτογραφική αποτύπωση του εικονιζόμενου και ουδόλως αποδεικνύεται η "ατομικότητά της", η οποία αντανakλά την ιδιαιτερότητα της δημιουργικής διαδικασίας του

φωτογράφου ενάγοντος και η οποία συνίσταται, στοιχειοθετείται και αποδεικνύεται με την επιλογή του υλικού, τη ρύθμισή τους για να σχηματιστεί η δημιουργική ιδέα, τη διευθέτηση των μερών της εργασίας του, τη σπουδή κάθε μέρους της, την προσαρμογή και εναρμόνιση του ενός με το άλλο, έτσι ώστε να απαρτίζουν ένα αρμονικό σύνολο και να διαθέτει "στατιστική μοναδικότητα", με την έννοια ότι, κάτω από τις ίδιες ακριβώς συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο, ή να παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους, ώστε να ξεχωρίζει ή διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας. Ότι, αντίθετα, αποδεικνύεται ότι, για την λήψη της συγκεκριμένης φωτογραφίας, δεν απαιτήθηκε κανένα στοιχείο ατομικής ιδιομορφίας ή κάποιο όριο δημιουργικού ύψους που να την καθιστά πρωτότυπο έργο και είναι βέβαιο ότι οποιοσδήποτε άλλος φωτογράφος στη θέση του ενάγοντος και κατά λογική πιθανολόγηση θα επιτύγχανε το ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα και όλα αυτά που ανωτέρω εκτίθενται σε σχέση με τη συγκεκριμένη φωτογραφία, προκύπτουν από την επισκόπηση αυτής, φέρονται σε αντιστοίχιση δύο άλλων φωτογραφιών, οι οποίες πλαισίωναν την προαναφερθείσα συνέντευξη του πρώτου εναγομένου και δημοσιεύονται η μεν μία, δισέλιδη, στις σελίδες 90 και 91 του περιοδικού στην αρχή της συνέντευξης και η άλλη ολοσέλιδη στη σελίδα 95 του περιοδικού "....." που περιέχει τη συνέντευξη. Με βάση τις παραδοχές αυτές, οι οποίες κατά τρόπο επαρκή διαλαμβάνονται στο κύριο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης, όπως αυτό παραδεκτά συμπληρώνεται με εκείνο των πρόσθετων λόγων, το Εφετείο έκρινε ότι η ένδικη αγωγή είναι ουσιαστικά αβάσιμη και την απέρριψε με την προσβαλλόμενη απόφασή του, μετά από εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης, όπως προαναφέρθηκε. Έτσι όμως κρίνοντας το Εφετείο υπέπεσε στην από το άρθρο 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ πλημμέλεια που του αποδίδεται με τον πρώτο λόγο της αναίρεσης, εν μέρει δε και με τον λόγο των προσθέτων, ήτοι παραβίασε ευθέως τις παραπάνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 2121/1993, αφού, υπό τις παραδοχές που προπαρατέθηκαν, η παραπάνω φωτογραφία αποτελεί προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού της ενάγοντος - αναιρεσείοντος, που αντανακλά την προσωπικότητα αυτού, παρουσιάζει όριο δημιουργικού ύψους, με την έννοια που προαναφέρθηκε και, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν είναι δυνατή η από άλλο δημιουργό, υπό παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, δημιουργία του, εμφανίζει δηλαδή πρωτοτυπία, με την επίσης προαναφερόμενη έννοια και προστατεύεται από την παραπάνω και τις λοιπές διατάξεις του ν. 2121/1993. Επίσης, το Εφετείο υπέπεσε και στην από το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ πλημμέλεια που του αποδίδεται με το δεύτερο λόγο της αναίρεσης, δηλαδή παραβίασε τις ίδιες διατάξεις και εκ πλαγίου, με αιτιολογίες ανεπαρκείς, ενόψει του ότι, κατά τα διαλαμβανόμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση, το αποδεικτικό του πόρισμα σε σχέση με την αβασιμότητα της αγωγής συνήγαγε από την επισκόπηση της επίμαχης φωτογραφίας και από την αντιστοίχιση (σύγκριση) αυτής με δύο άλλες φωτογραφίες, οι οποίες δεν περιγράφονται ειδικότερα και δεν διευκρινίζεται αν είναι δημιουργήματα του ενάγοντος ή άλλου φωτογράφου και ποίου συγκεκριμένα. Με βάση όσα έχουν εκτεθεί πρέπει, κατά παραδοχές της αναίρεσης, εν μέρει δε και των πρόσθετων λόγων, να ανααιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, να παραπεμφθεί η υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο, αφού είναι δυνατή η συγκρότησή του από άλλους εκτός από αυτούς που δίκασαν δικαστές (άρθρο 580 παρ. 3 ΚΠολΔ), καταδικασθούν δε οι αναιρεσίβλητοι στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος, που κατάθεσε προτάσεις, όπως στο διατακτικό ορίζεται (άρθρα 176, 183 ΚΠολΔ).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την 3252/2002 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Παραπέμπει την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο που θα συγκροτηθεί από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν.

Καταδικάζει τους αναιρεσίβλητους στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος, την οποία ορίζει στο ποσό των χιλίων εξακοσίων σαράντα (1640) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 22 Ιουνίου 2004.

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στις 28 Ιανουαρίου 2005.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ